

PKPiR 2026

- Prowadzenie PKPiR po zmianach
- Przesyłanie JPK_PKPIR
- Ewidencja faktur z KSeF
- Zamknięcie PKPiR

Przejdź na sklep.infor.pl

1. Kto prowadzi księgę przychodów i rozchodów

Podatkową księgę przychodów i rozchodów (dalej: pkpir) zobowiązane są prowadzić osoby fizyczne prowadzące indywidualną działalność gospodarczą lub działalność gospodarczą w formie spółki cywilnej osób fizycznych, spółki jawnej osób fizycznych czy spółki partnerskiej, których dochody z tej działalności są opodatkowane:

- według zasad ogólnych albo
- podatkiem liniowym

– a osiągnięte w poprzednim roku przychody nie zobowiązują tych podmiotów do zaprowadzenia ksiąg rachunkowych.

Pkpir prowadzą również przedsiębiorstwa w spadku oraz spółki cywilne osób fizycznych i przedsiębiorstwa w spadku.

UWAGA!

Osoby fizyczne, spółki cywilne osób fizycznych, spółki jawne osób fizycznych oraz spółki partnerskie są zobowiązane prowadzić w 2026 r. księgi rachunkowe, jeżeli ich przychody – w myśl art. 14 ustawy o PIT – za poprzedni rok obrotowy (tj. 2025) wyniosły co najmniej 10 646 500 zł (równowartość 2 500 000 euro). Przeliczenia kwoty 2 500 000 euro dokonuje się po średnim kursie ogłoszonym przez NBP na pierwszy dzień roboczy października roku poprzedzającego rok obrotowy. Średni kurs euro na 1 października 2025 r. wynosił 4,2586 zł/euro (tabela NBP nr 190/A/NBP/2025).

Taki sam obowiązek mają przedsiębiorstwa w spadku oraz spółki cywilne osób fizycznych i przedsiębiorstwa w spadku.

PRZYKŁAD 1

Osoba fizyczna prowadzi działalność gospodarczą w formie spółki jawnej, której współnikami są ta osoba fizyczna oraz spółka z o.o. Dochód z działalności gospodarczej tej osoby (podatnikami podatku dochodowego są wspólnicy spółki jawnej) jest opodatkowany według skali podatkowej. Taka spółka jawna nie może prowadzić pkpir, ponieważ jej współnikami nie są wyłącznie osoby fizyczne. Musi więc prowadzić księgi rachunkowe.

Przy prowadzeniu działalności indywidualnie i w spółce osobowej limit przychodów dla ustalenia obowiązku prowadzenia ksiąg rachunkowych u każdego z podmiotów należy liczyć odrębnie.

PRZYKŁAD 2

Osoba fizyczna prowadzi indywidualną działalność gospodarczą oraz działalność w formie spółki jawnej osób fizycznych. W obu przypadkach dochody tej osoby z działalności gospodarczej są opodatkowane podatkiem liniowym. Przychody z indywidualnej działalności gospodarczej wyniosły w 2025 r. 420 000 zł. Przychody spółki wyniosły w 2025 r. 10 800 000 zł. W takim przypadku spółka jawna jest zobowiązana prowadzić w 2026 r. księgi rachunkowe. Dla indywidualnej działalności gospodarczej osoba fizyczna może w 2026 r. prowadzić pkpir.

Prowadzonej księgi przychodów i rozchodów nie można co do zasady zmieniać na księgi rachunkowe w trakcie roku, chyba że następuje zmiana, z którą związany jest obowiązek zaprowadzenia ksiąg rachunkowych.

PRZYKŁAD 3

Spółka jawna osób fizycznych prowadzi w 2026 r. księgę przychodów i rozchodów. 1 września 2026 r. do spółki przystępuje jako wspólnik spółka z o.o. Od 1 września 2026 r. spółka jawna ma więc obowiązek zaprowadzić księgi rachunkowe. Na dzień 31 sierpnia 2026 r. musi więc zamknąć księgę przychodów i rozchodów.

Zasady ogólne polegają na opodatkowaniu dochodów z działalności gospodarczej według skali podatkowej. Zaletą opodatkowania dochodów według skali podatkowej jest możliwość:

- potrącania kosztów uzyskania przychodów,
- skorzystania z pełnego katalogu ulg podatkowych, m.in. z odliczenia od dochodu darowizn czy odliczenia od podatku ulgi rodzinnej,
- rozliczenia podatku wspólnie z małżonkiem lub jako osoba samotnie wychowująca dziecko.

Minusem opodatkowania dochodów według skali podatkowej jest opodatkowanie dochodów powyżej kwoty 120 000 zł wysoką stawką podatkową, tj. 32%. Przy czym kwota wolna od podatku wynosi w 2026 r. 30 000 zł, a stawka w pierwszym przedziale skali podatkowej 12%.

Skala podatkowa obowiązująca w 2026 r.

<i>Podstawa obliczenia podatku w złotych</i>		<i>Podatek wynosi</i>
<i>Ponad</i>	<i>Do</i>	
	120 000	12% minus kwota zmniejszająca podatek 3600 zł
120 000		10 800 zł + 32% nadwyżki ponad 120 000 zł

Zasady ogólne są podstawową formą opodatkowania dochodów z indywidualnej działalności gospodarczej. Przykładowo, jeżeli podatnik w 2025 r. opodatkowywał dochody z działalności gospodarczej według skali podatkowej, to nie musi składać oświadczenia do urzędu skarbowego o wyborze tej formy na 2026 r. Oświadczenie należy złożyć, jeżeli podatnik w 2025 r. opodatkowywał dochody z działalności w inny sposób, a od 1 stycznia 2026 r. zamierza przejść na opodatkowanie według skali podatkowej. Oświadczenie trzeba złożyć do 20. dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym został osiągnięty pierwszy przychód z tego tytułu w roku podatkowym, albo do końca roku podatkowego, jeżeli pierwszy taki przychód został osiągnięty w grudniu tego roku podatkowego.

Istotą podatku liniowego jest, iż bez względu na wysokość dochodu osiąganego z działalności gospodarczej podatnik opłaca podatek dochodowy według jednej stałej stawki, tj. 19% (art. 30c ust. 1 ustawy o PIT). Ta forma opodatkowania jest więc korzystna dla podatnika o wysokich dochodach z działalności gospodarczej, który przy opodatkowaniu dochodów według skali podatkowej wchodziłby w drugi próg podatkowy. Wadą podatku liniowego jest m.in. brak możliwości skorzystania z preferencyjnych rozliczeń wspólnie z małżonkiem. Również katalog odliczeń jest węższy niż przy opodatkowaniu według skali podatkowej.

W 2026 r. podatnicy mogą wybrać opodatkowanie w formie podatku liniowego poprzez złożenie właściwemu naczelnikowi urzędu skarbowego na piśmie oświadczenia o wyborze tego sposobu opodatkowania do 20. dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym został osiągnięty pierwszy przychód z tego tytułu w roku podatkowym, albo do końca roku podatkowego, jeżeli pierwszy taki przychód został osiągnięty w grudniu tego roku podatkowego. O rezygnacji z opodatkowania dochodów z pozarolniczej działalności gospodarczej podatnikiem liniowym podatnik może zawiadomić na piśmie właściwego naczelnika urzędu skarbowego przed upływem terminu, o którym mowa wcześniej. Przejdzie wtedy na skalę podatkową, jeżeli nie wybierze innej formy opodatkowania działalności gospodarczej, tj. ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych. Decyzja dotycząca sposobu opodatkowania dotyczy również lat następnych, chyba że w kolejnych latach podatnik w terminie do 20. dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym został osiągnięty pierwszy przychód z tego tytułu w roku podatkowym – albo do końca roku podatkowego, jeżeli pierwszy taki przychód został osiągnięty w grudniu tego roku podatkowego – zawiadomi na piśmie właściwego naczelnika urzędu skarbowego o rezygnacji z podatku liniowego. O rezygnacji z podatku liniowego świadczy również oświadczenie o wyborze opodatkowania ryczałtem ewidencjonowanym. Powyższe oświadczenie lub zawiadomienie podatnicy mogą złożyć również poprzez formularz CEIDG.

Jeżeli podatnik prowadzi działalność samodzielnie oraz w formie spółki niemającej osobowości prawnej, to przychód z działalności gospodarczej prowadzonej samodzielnie nie może być opodatkowany według skali podatkowej, a z działalności prowadzonej w formie spółki – podatkiem liniowym, także odwrotnie jest to niemożliwe (art. 9a ust. 5 ustawy o PIT). Dyrektor KIS wskazywał na to w interpretacji indywidualnej z 26 maja 2023 r., sygn. 0115-KDIT1.4011.143.2023.2.MK.

PRZYKŁAD 4

Podatnik prowadzi działalność gospodarczą indywidualnie oraz w formie spółki jawnej. Na 2026 r. dla indywidualnej działalności wybrał podatek liniowy, w spółce wspólnicy wybrali podatek według skali podatkowej. Takie rozwiązanie nie jest prawidłowe.

Składka zdrowotna. O wyborze formy opodatkowania może przesądzić wysokość płaconej składki na ubezpieczenie zdrowotne.

Przy skali podatkowej składka zdrowotna wynosi 9% i płacona jest od faktycznego dochodu przedsiębiorcy. Przy czym składka miesięczna nie może być mniejsza niż kwota odpowiadająca 9% kwoty minimalnego wynagrodzenia. Minimalne wynagrodzenie w 2026 r. wynosi 4806 zł brutto. Oznacza to, że minimalna składka zdrowotna dla opodatkowanych według skali podatkowej w 2026 r. wynosi miesięcznie 432,54 zł. Miesięczne składki zdrowotne są w praktyce „zaliczkami” na roczną składkę zdrowotną. Po zakończeniu roku, w rozliczeniu za kwiecień następnego roku, przedsiębiorca dokonuje rozliczenia rocznego składki zdrowotnej. Roczna podstawa wymiaru składki zdrowotnej dla przedsiębiorcy opodatkowanego według skali podatkowej za 2026 r. nie może być mniejsza niż 57 672 zł (4806 zł x 12 miesięcy). Składka roczna nie będzie więc mniejsza niż kwota 5190,48 zł (57 672 zł x 9%), zakładając że podatnik prowadzi działalność cały rok.

PRZYKŁAD 5

Załóżmy, że dochód roczny podatnika z działalności gospodarczej opodatkowanej według skali podatkowej wyniesie w 2026 r. 50 000 zł. W takim przypadku roczna podstawa wymiaru składki zdrowotnej zostanie ustalona na poziomie minimalnym, tj. 57 672 zł. Składka roczna wyniesie więc 5190,48 zł.

Dochód do podstawy składki zdrowotnej ustala się w oparciu o przepisy podatkowe, jednak z kilkoma istotnymi różnicami. Składki zdrowotnej nie opłaca się od dochodów uzyskanych w okresie zawieszenia działalności, jeżeli czynności podatnika mieszczą się w katalogu czynności dozwolonych w tym okresie i nie świadczą o faktycznym prowadzeniu działalności. Z podstawy wymiaru składki zdrowotnej przedsiębiorców opodatkowanych według skali podatkowej wyłączone są przychody korzystające ze zwolnienia od tego podatku, z wyjątkiem:

- dochodów uzyskanych z działalności gospodarczej prowadzonej na terenie specjalnej strefy ekonomicznej,
- dochodów osiągniętych z realizacji nowej inwestycji określonej w decyzji o wsparciu,
- przychodów objętych ulgą na powrót,
- przychodów objętych ulgą dla dużych rodzin,
- przychodów objętych ulgą dla aktywnego seniora.

Podatnik nie uwzględnia w podstawie wymiaru składki zdrowotnej dochodów ze sprzedaży środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych. Podatnik nie musi więc uwzględniać ani przychodu, ani kosztu związanego ze zbyciem tych składników w podstawie obliczenia składki zdrowotnej. Może to jednak zrobić, składając oświadczenie, co jest opłacalne, gdy na sprzedaży zanotował stratę podatkową. Do rocznego dochodu, który stanowi podstawę wymiaru składki zdrowotnej, wlicza się różnicę remanentów. Różnica ta jest uwzględniana przy wyliczaniu dochodu podatkowego w prowadzonej pkpir. Przy wyliczeniu podstawy wymiaru składki zdrowotnej nie uwzględnia się ulg w postaci odliczeń od dochodu (wyjątkiem są składki na ubezpieczenia społeczne, których podatnik nie zaliczył do kosztów podatkowych). Również ulga na złe długi nie wpływa na podstawę wymiaru składki zdrowotnej.

Przedsiębiorcy opłacający PIT liniowo płacą składkę zdrowotną w wysokości 4,9% dochodów, jednak nie mniej niż kwota odpowiadająca 9% kwoty minimalnego wynagrodzenia. W ich przypadku dochód do wyliczenia składki zdrowotnej ustala się tak jak u przedsiębiorców opodatkowanych według skali podatkowej. Od 1 stycznia 2026 r. kwota minimalnego wynagrodzenia za pracę wynosi 4806 zł brutto. Minimalna składka zdrowotna wynosi więc miesięcznie 432,54 zł. Miesięczne składki zdrowotne są w praktyce „zaliczkami” na roczną składkę zdrowotną. Po zakończeniu roku w rozliczeniu za kwiecień następnego roku przedsiębiorca dokonuje rozliczenia rocznego składki zdrowotnej. Roczna podstawa wymiaru składki zdrowotnej dla przedsiębiorcy opodatkowanego liniowo

za 2026 r. nie może być mniejsza niż 57 672 zł (4806 zł x 12 miesięcy). Składka roczna nie będzie więc mniejsza niż kwota 5190,48 zł (57 672 zł x 9%), zakładając że podatnik prowadzi działalność cały rok.

Podatnicy opodatkowani podatkiem liniowym mogą w kwotowym limicie zaliczyć do kosztów albo odliczyć od dochodu składki na ubezpieczenie zdrowotne zapłacone w roku podatkowym z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej opodatkowanej podatkiem liniowym oraz za osoby z nimi współpracujące. W 2025 r. limit wynosił 12 900 zł. Wysokość limitu do odliczenia podlega corocznie podwyższeniu o wskaźnik odpowiadający ilorazowi kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, ogłoszonej w roku poprzednim na podstawie art. 19 ust. 10 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych; dalej: ustawa o sus, oraz kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru tych składek ogłoszonej dwa lata wstecz, w zaokrągleniu do pełnych 100 złotych w górę. Minister Finansów ogłasza podwyższoną kwotę, do końca roku poprzedzającego rok podatkowy, w drodze obwieszczenia w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”. W 2026 r. limit wynosi 14 100 zł. Wysokość składek i dokonanych wpłat podatnik ustala na podstawie dokumentów stwierdzających ich poniesienie, czyli na podstawie wyciągów bankowych. Zaliczając składki zdrowotne do kosztów, podatnik ujmie je w kolumnie 15 pkpir na podstawie wyciągów bankowych. Prawo rozliczenia w podstawie opodatkowania składki zdrowotnej mają podatnicy opodatkowani podatkiem liniowym opłacający zaliczki na zasadach ogólnych, jak i zaliczki uproszczone. Składka zdrowotna pomniejszy u nich dochód poprzez odliczenie albo zaliczenie do kosztów już w trakcie roku przy wyliczaniu podstawy opodatkowania zaliczek na podatek.

PRZYKŁAD 6

20 stycznia 2026 r. podatnik zapłacił składkę zdrowotną za grudzień 2025 r. w kwocie 588 zł od dochodu wynoszącego 12 000 zł x 4,9%. Składka ta pomniejszyła dochód przy zaliczce należnej wyliczanej za styczeń 2026 r., płatnej do 20 lutego 2026 r. Dochód za styczeń 2026 r. wyniósł 22 000 zł. W celu wyliczenia należnej zaliczki za styczeń 2026 r. podatnik mógł ten dochód pomniejszyć o kwotę 588 zł, poprzez jej zaliczenie do kosztów uzyskania przychodów albo odliczenie od dochodu. Dochód do opodatkowania wyniósł więc 21 412 zł (22 000 zł – 588 zł). Zaliczka należna za styczeń 2026 r. wyniosła w takim przypadku po zaokrągleniu 4068 zł (21 412 zł x 19%). Jeżeli podatnik zdecydowałby się na zaliczenie zapłaconej składki do kosztów uzyskania przychodów dokonałby poniższego zapisu w pkpir.

Zapis w pkpir

Lp.	Data zdarzenia gospodarczego	Nr dowodu księgowego	Opis zdarzenia gospodarczego	Pozostałe wydatki	
				zł	gr
1	2	4	8	15	
22	20.01.2026	Wyciąg bankowy	Składka zdrowotna	588	00

Podatnicy opodatkowani podatkiem liniowym, którzy na dany rok wybrali uproszczoną formę zapłaty zaliczek, przy ich wyliczeniu mogą odliczyć od należnej zaliczki kwotę stanowiącą 19% składki na ubezpieczenie zdrowotne zapłaconej w danym miesiącu. Istotą uproszczonej metody wpłacania miesięcznych zaliczek jest ustalenie ich wysokości na podstawie dochodu z lat poprzednich. Przedsiębiorcy, których dochody opodatkowane są podatkiem liniowym zaliczkę miesięczną w uproszczonej formie ustalają w roku podatkowym jako 1/12 kwoty podatku obliczonego z zastosowaniem stawki 19% od dochodu z pozarolniczej działalności gospodarczej, który został wykazany w zeznaniu podatkowym złożonym przez podatnika do urzędu skarbowego:

- w roku podatkowym poprzedzającym dany rok albo
- w roku podatkowym poprzedzającym dany rok o dwa lata – jeżeli w zeznaniu złożonym w poprzednim roku podatnik nie wykazał dochodu z działalności gospodarczej albo dochód ten nie przekroczył kwoty wolnej od podatku.

Przy braku dochodu lub zbyt niskim dochodzie w tych dwóch latach podatnik nie ma prawa do rozliczania zaliczek według metody uproszczonej.

Przejdź na sklep.infor.pl

